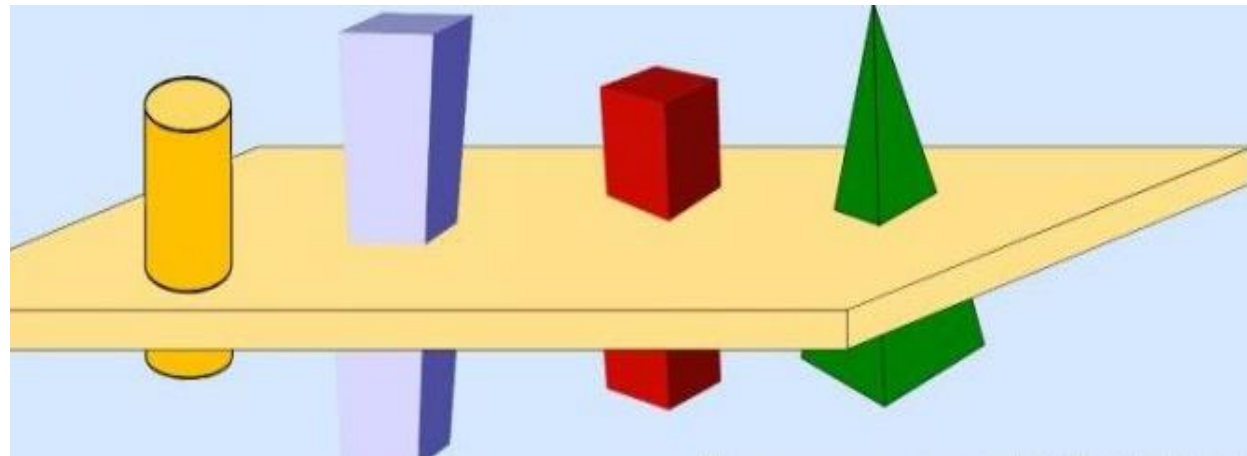

IPP i IEP prema ishodima učenja

Stručno usavršavanje za nastavnike osnovnih i srednjih škola Kantona Sarajevo

prof.dr. Sandra Bjelan: sandra.bjelan@pedagogijaffsa.com
prof. dr. Lejla Kafedžić: lejla.kafedzic@pedagogojaffsa.com

PRETPOSTAVKE...

7P

PRAVO PRISTUP PRISUSTVO
PRISTUPAČNOST PODRŠKA PARTICIPACIJA
POSTIGNUĆE

*“Vrijeme je za školu
u kojoj učimo iste stvari
na različite načine.”*

PODRŠKA...

Na prvom nivou su učenici kojima **nije potrebna dodatna podrška**, na drugom nivou su učenici kojima su **potrebne ciljane intervencije** kako bi se osiguralo da mogu da pristupe planu i programu. Na trećem nivou su učenici kojima je potrebna **individualizovana i intenzivna podrška** da bi ostvarili ciljeve učenja.

I NIVO	II NIVO	III NIVO

PODRŠKA...

Podrška može biti:

- trajna,
- privremena i
- povremena.

TRAJNA	PRIVREMENA	POVREMENA

INDIVIDUALNO PRILAGOĐENI PROGRAM

IPP je pisani i razvojni dokument kojim se preciziraju ciljevi koje učenik treba postići tokom postavljenog razdoblja pomoću strategija podučavanja, resursa i podrške neophodnih za ostvarenje tih ciljeva. IPP se priprema i realizuje kroz nivo podrške prema odgojno-obrazovnim potrebama djeteta, te se prilikom izrade vrši metodička i sadržajna prilagodba.

INDIVIDUALNO EDUKACIJSKI PROGRAM

IEP je dokument koji se na osnovu procjene i opservacije znanja, vještina i sposobnosti djeteta izrađuje za određenog učenika i ima za cilj da zadovolji odgojno-obrazovne potrebe učenika, suština je u metodičkoj, ali ne i u sadržajnoj prilagodbi. IEP se može izraditi samo za neke nastavne predmete ili aktivnosti ili za sve nastavne predmete i aktivnosti.

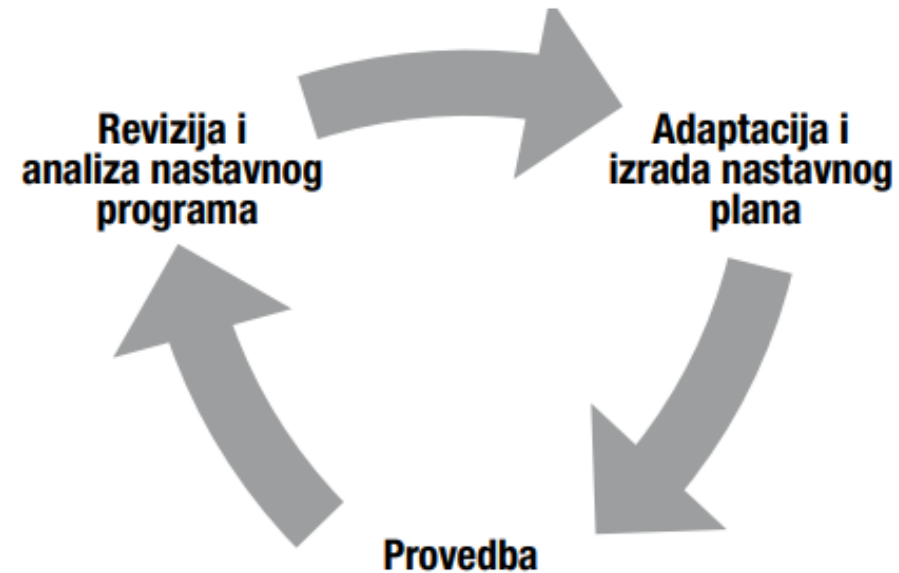
IEP...individualizacija

1. načina predstavljanja sadržaja i/ili zahtjeva za izvođenje aktivnosti,
2. vremena potrebnog za podučavanje, učenje ili obavljanje zadatka,
3. u aktivnom uključivanju učenika u proces učenja, podučavanja i vrednovanja,
4. u načinima vrednovanja nivoa ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda,
5. u osiguravanju primjerenih prostornih uvjeta,
6. prilagodbi materijala i primjeni asistivne tehnologije.

EFIKASNI PRILAGOĐENI PROGRAMI...

...imaju sljedeće karakteristike:

- individualiziranost i usmjerenost prema djetetu,
- inkluzivnost,
- cjelovitost,
- dostupnost,
- kolaborativnost.

PROCEDURA...

**Praćenje
učenika**

**Ima li
zajednica
stručnjaka
za savjet i
podršku?**

**Postoji li
stručnjak u
školi za
podršku?**

**Vrsta
podrške**

**Kako utiču
na učešće i
učenje?**

**Ko je
učenik?**

**Koje su jake
strane
učenika?**

**Koje su
specifičnosti
učenika?**

PROCEDURA...

1. PREPORUKA/ZAHTJEV – da učenik ne ostvaruje/neće moći ostvariti potpunu korist od zvaničnog programa koji se primjenjuje

2. PROCJENA (PEDAGOŠKI PROFIL UČENIKA) – pretpostavka, neophodna, sveobuhvatna, više uključenih subjekata, različite tehnike i instrumentarij

Početna procjena odgojno-obrazovnih potreba učenika s teškoćama u razvoju:

Djetetove sposobnosti, vještine i talenti – jake strane djeteta

Djetetove specifičnosti i način na koji utiču na njegov odgojno-obrazovni razvoj

Trenutni nivo obrazovnog učinka djeteta

Tehnike i instrumentarij: test sposobnosti, test postignuća, procjene u odnosu na aktuelni NPP/kurikulum, kontrolne liste, opservacija u različitim kontekstima, uzorci rada, itd.

Područja: lične i društvene vještine, kognitivna sposobnost, motoričke vještine, jezik i komunikacija, pismenost i poznavanje brojeva, pažnja i koncentracija, briga o sebi, itd.

PROCEDURA...

3. KREIRANJE – proces, procjena, odgojno-obrazovni ciljevi/ishodi, sadržaj, timski rad

Postavljanje odgojno-obrazovnih ciljeva i ishoda za svaku prioritetnu potrebu u učenju i vremenskog okvira za ostvarivanje ciljeva

Utvrdjivanje aktivnosti, strategija podrške i resursa

Određivanje datuma evaluacije prilagođenog programa

4. REALIZACIJA – prilagođeni program ima svoju svrhu, potrebne korekcije, različita metodička rješenja i načini praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja, evaluacija IPP-a/IEP-a (postignutosti odgojno-obrazovnih ciljeva i ishoda)

PROCEDURA...

5. EVALUACIJA IPP-a/IEP-a – postignutosti odgojno-obrazovnih ciljeva i ishoda

(u potpunosti ostvareni, djelimično ostvareni, nisu ostvareni)

Je li dijete dostiglo odgojno-obrazovne ciljeve i ishode?

Je li dijete napredovalo prema postavljenim odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima i u kojim područjima?

Ako odgojno-obrazovni ciljevi i ishodi nisu postignuti, mogu biti relevantna sljedeća pitanja:

Treba li odgojno-obrazovne ciljeve i ishode podijeliti na manje korake?

Treba li izmijeniti strategije podučavanja?

Treba li učenik nastaviti s istim odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima još neko određeno vrijeme?

Treba li odgojno-obrazovne ciljeve i ishode u potpunosti promijeniti?

PROCJENA/PODRŠKA...

- Instrument za procjenu podrške 1
- Instrument za procjenu podrške 2
- Instrument za procjenu podrške 3

ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI...

Odgojno-obrazovni ciljevi opisuju što nastavnik čini da bi učenici znali nešto izvršiti na kraju određenog razdoblja učenja.

Ciljevi opisuju kakvu će korist učenik imati od učenja i širi su pojam od ishoda (teže mjerljivi).

Dugoročni cilj/evi

Kratkoročni ciljevi

Osposobiti N.N. da blagovremeno preuzima svoj red i sudjeluje u grupnim aktivnostima.

Osposobiti N.N. da, uz pomoć organiziranih instrukcija, zajedno sa drugom djecom iz razreda, radi na interpretaciji književnog teksta.

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI...

... su kompetencije koje je učenik stekao učenjem i dokazao nakon postupka podučavanja i učenja.

... su objektivno mjerljivi.

... su osnova za odabir strategija podučavanja, učenja i provjere naučenog/usvojenog/razvijenog.

...koristiti glagole akcije.

... trebaju biti SMART,

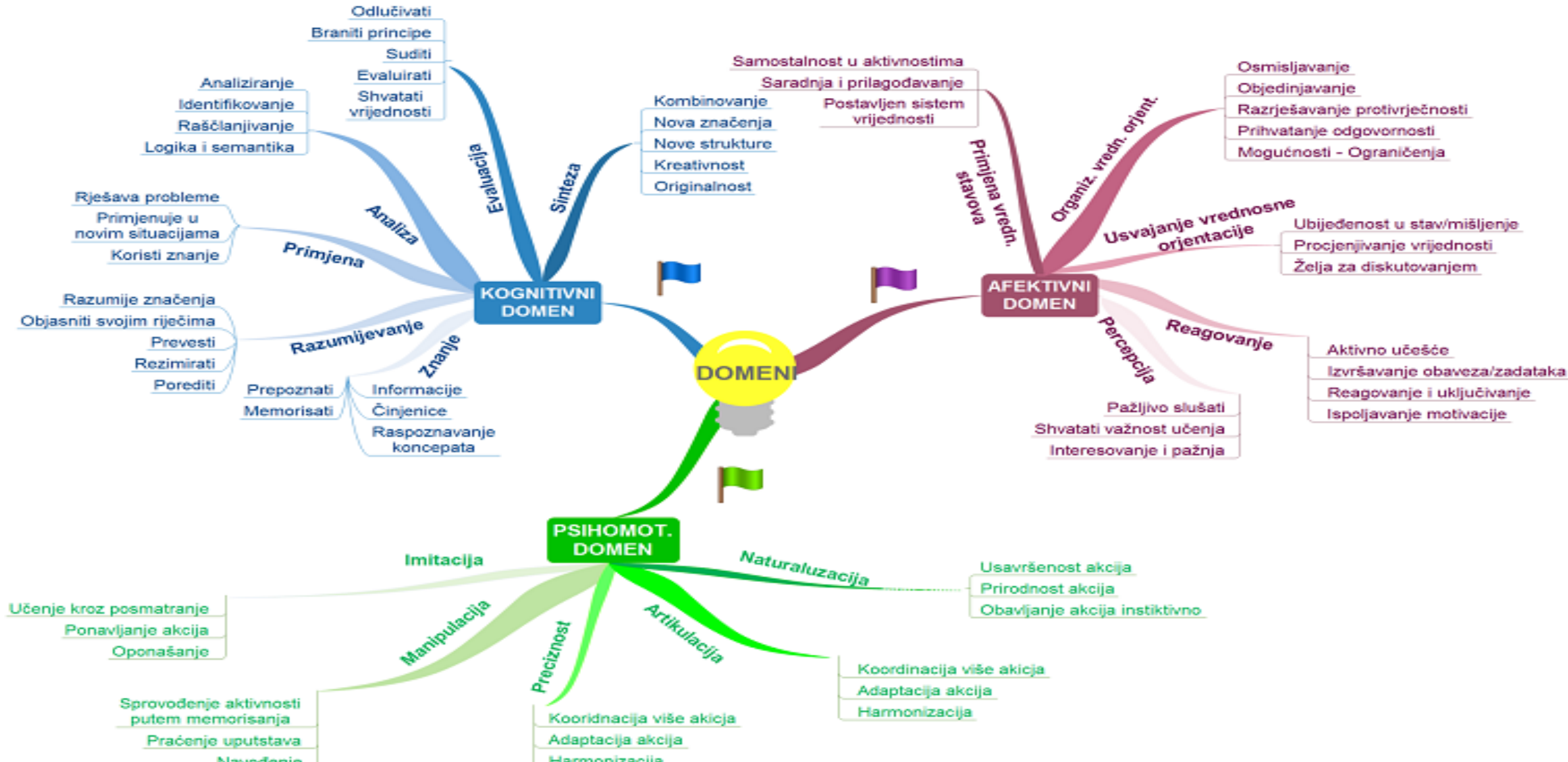
...koristiti Bloomovu taksonomiju.

SMART ISHODI...

KARAKTERISTIKA	OPIS
Konkretni	Indikatori i načini njihovog mjerenja su jasno definirani.
Mjerljivi	Kada učenik dođe do ishoda trebamo biti sigurni da ga je postigao.
Ostvarivi	Učenik može svladati zadano imajući u vidu postojeće resurse, vještine i vrijeme koje stoje na raspolaganju.
Realistični	Realno je očekivati taj ishod, s obzirom na npr. prethodno znanje i iskustvo učenika i slično.
Ograničeni vremenom	Postavljen vremenski rok.

BLOOMOVA TAKSONOMIJA...

Slika br. 4 Blumova taksonomija

PISANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA...

KOGNITIVNO PODRUČJE

Ciljevi za pojedinu razinu opisani kao ishodi	Glagoli kojima se opisuje očekivana izvedba! Učenik će moći...
I. nivo DOSJETITI SE (ZNANJE) mogućnost reprodukcije naučenog u izvornom obliku	definirati, nabrojati, opisati, poredati, ponoviti, imenovati, ispričati, zapamtiti, izvijestiti...
II. nivo SHVATITI (RAZUMIJEVANJE) uočavanje i povezivanje glavnih ideja, opisivanje tijeka događaja ili procesa	klasificirati, prepoznati, izdvojiti, sažeti, preoblikovati, izraziti, objasniti, identificirati, izraziti, raspravljati
III. nivo PRIMIJENITI (PRIMJENA) rješavanje problema u novoj situaciji primjenom stečenog znanja i pravila na nov način	primijeniti, izabrati, pokazati, upotrijebiti, izvesti, riješiti, isplanirati, prikazati, protumačiti, ilustrirati, vježbati, izložiti, prevesti
IV. nivo ANALIZIRATI (ANALIZA) rašćlanjivanje informacija kako bi se utvrdili uzroci i posljedice, izveli dokazi i zaključci i podržale generalizacije	analizirati, procijeniti, usporediti, razlikovati, komentirati, zaključiti, proračunati, provjeriti, preispitati, usporediti, raspravljati, riješiti, diferencirati
V. nivo PROSUĐIVATI (EVALUACIJA, VREDNOVANJE) mogućnost vrednovanja i kritičkog odnosa prema činjenicama, mogućnost procjene valjanosti ideja i/ili uratka	procijeniti, zastupati mišljenje, izabrati opciju, poduprijeti, vrednovati, odbraniti stav, prosuditi, rangirati, predvidjeti, odrediti prioritet
VI. nivo STVARATI (SINTEZA) mogućnost stvaranja novih ideja, rješenja, sintetiziranje bitnoga, uočavanje novih obrazaca	preurediti, skupiti, stvoriti, predložiti, planirati, organizirati, razviti, formulirati, predložiti, kreirati, sastaviti, klasificirati, povezati

PISANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA...

AFEKTIVNO PODRUČJE

<i>RAZINA</i>	<i>PRIPADAJUĆI GLAGOLI</i>
PRIHVAĆANJE – svjesno praćenje	pitati, izabrati, opisati, slijediti, dati, držati, identificirati, smjestiti, imenovati, ukazati, izabrati, odgovoriti, koristiti
REAGIRANJE – aktivno sudjelovanje i reagiranje	odgovoriti, pomoći, sastaviti, prilagoditi se, raspraviti, pozdraviti, označiti, izvesti, prakticirati, predstaviti, čitati, izvijestiti, izdvojiti, reći, napisati
USVAJANJE VRIJEDNOSTI – procjena osobe u odnosu s nekim objektom, događajem ili ponašanjem	dovršiti, opisati, razlikovati, objasniti, slijediti, oblikovati, inicirati, pozvati, uključiti, opravdati, prosuditi, predložiti, izvijestiti, odabrati, podijeliti, proučiti, izraditi
ORGANIZIRANJE VRIJEDNOSTI - organizacija vrijednosti prema prioritetima na osnovu usporedbe i izučavanja odnosa	slijediti, prihvatiti, mijenjati, urediti, kombinirati, usporediti, dopuniti, obraniti, objasniti, generalizirati, identificirati, integrirati, modificirati, poredati, organizirati, pripremiti, staviti u odnos, sintetizirati
VREDNOVANJE/PERSONALIZACIJA - posjedovanje osobnog sustava vrijednosti kojim se kontrolira osobno ponašanje	djelovati, razlikovati, prikazati, utjecati, slušati, modificirati, izvesti, primijeniti, predložiti, kvalificirati, ispitati, revidirati, poslužiti, riješiti, koristiti, vrednovati

PISANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA...

PRECIZNI GLAGOLI	NEPRECIZNI GLAGOLI
analizirati	znati
opisati	razumjeti
definirati	cijeniti
napraviti	zapamtiti
usporediti	upoznati
razlikovati	naučiti
argumentirati	osvijestiti

PISANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA...

Nakon okončanja (ispunjenja, dovršenja, izvršenja...)...

Ciklusa (nastavne jedinice, teme, ciklusa predavanja)...

Učenici će moći (objasniti, uporediti, analizirati, primjeniti, povezati, djelovati...)...

PISANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA (S.K.U.P.)...

- **POSTUPAK (ČIN)** – opis zadatka kojemu se teži izražen aktivnim glagolom
- **SADRŽAJ** – specificira temu/predmet prema kojem treba izvršiti čin/postupak
- **KRITERIJ** – definira prihvatljivu razinu postignuća učenika koju je moguće mjeriti i ocjenjivati i vremenski okvir
- **UVJET** – okolnosti potrebne da se nešto ostvari (materijal, podrška).

Tokom velikog odmora, kada ga odrasla osoba verbalno potakne, N.N. će izvijestiti da želi piće pokazavši sliku u svojoj knjizi za komuniciranje.

PODSJETIMO SE...

- Didaktički principi su zahtjevi za uspješno odvijanje nastavnog procesa, a **individualizacija** će trebati biti poštivana i primijenjena kao temeljni didaktički princip u procesu **diferencijacije** nastave.
- Individualizacija u nastavi respektira različitosti s ciljem optimalnog vođenja kako se ne bi zaustavljao razvoj učenika.
- Individualizacija je didaktički iznimno zahtjevna, a nužno počinje pitanjem: ko je moj/a učenik/ca i šta znam o njemu/njoj?

Didaktičke strategije podučavanja, u čijem fokusu jeste **aktivitet učenika**, su adekvatan odgovor na zahtjeve suvremene nastave i različite stilove učenja učenika.

OBLICI

- ▶ Frontalni oblik rada
- ▶ Grupni oblik rada
- ▶ Rad u paru (tandemu)
- ▶ Individualni oblik rada

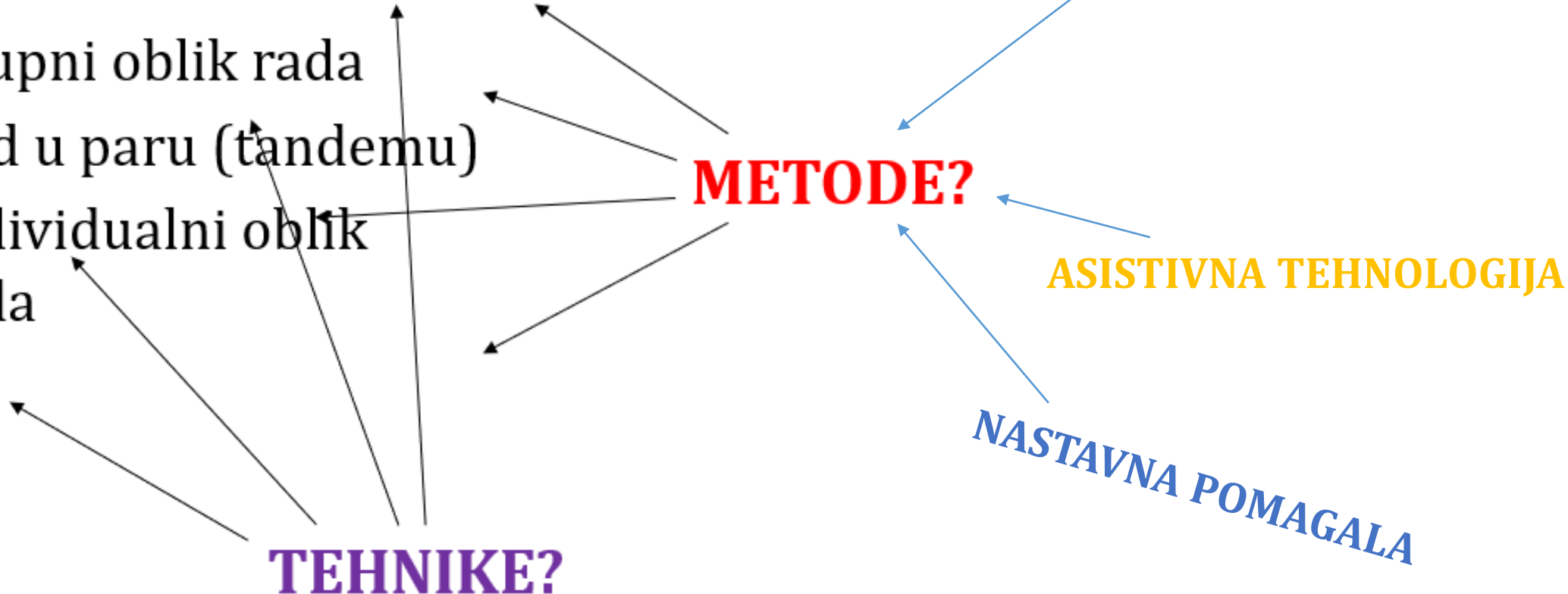
TEHNIKE?

METODE?

DIDAKTIČKA SREDSTVA

ASISTIVNA TEHNOLOGIJA

NASTAVNA POMAGALA

PODSJETIMO SE...

- U kontekstu obrazovanja, **diferencijacija** je didaktičko-metodička intervencija u podučavanju i učenju gdje se nastava prilagođava potrebama učenja, preferencijama i ciljevima pojedinih učenika/učenica.
- Voditi računa o optimalnom opterećenju učenika – ni prelagano ni preteško jer i jedno i drugo može biti demotivirajuće, a demotiviran učenik nije aktivan učesnik u nastavnom procesu niti sukonstruktor vlastitog znanja.

PODSJETIMO SE...

Perceptivno prilagođavanje:

slika (crteži, sheme, izdvajanje bitnog),

prilagođavanje štampe (uvećanje, povećanje razmaka),

prilagodba prostora za pisanje,

razni oblici isticanja u tekstu (uokviravanje, podcrtavanje, boje).

Spoznajno prilagođavanje:

stupnjevito pružanje pomoći,

planiranje i sažimanje teksta,

semantičko pojednostavljivanje sadržaja,

primjena shematskih prikaza.

PODSJETIMO SE...

Govorno prilagođavanje:

prilagođavanje izražajnosti (boja, visina i jačina glasa),
prilagođavanje razgovjetnosti i razumljivosti,
govorno usmjeravanje pažnje.

Prilagođavanje zahtjeva:

zahtjevi u odnosu na samostalnost,
vrijeme rada (duže vrijeme),
način rada (zadaci različite težine i vrste),
provjeravanje (češća provjera, usmeno/pismeno, formativno
vrednovanje).

VREDNOVANJE UČENIČKOG POSTIGNUĆA

- Vrednovanje je etapa nastavnog procesa i neodvojiva je od drugih etapa koje joj prethode ali se vrlo često odvojeno doživljava.
- Iako je posljednja etapa u jednom odgojno-obrazovnom ciklusu, svaki postupak vrednovanja bi trebao biti i polazna osnova za novo planiranje narednog odgojno-obrazovnog ciklusa.
- Vrednovanje u nastavi je složena didaktičko-metodička aktivnost i proces kojim se nastoji posebnim metodološkim pristupom pratiti, procjenjivati i ocjenjivati napredovanje i razvoj učenika pod uticajem nastavnog procesa.

OCJENJIVANJE UČENIČKOG POSTIGNUĆA

- Ocjenjivanje učeničkog postignuća je didaktičko-metodička aktivnost kojom se identificira stupanj razvijenosti/ostvarenosti postavljenih ciljeva/ishoda nastavne aktivnosti.
- Funkcije ocjenjivanja su: informaciona funkcija, motivacijska funkcija, funkcija selekcioniranja i **funkcija individualizacije**.

SMJERNICE – IDEJE ZA PRILAGODBU...

- Koristiti različite strategije vrednovanja.
- Formirati zaključnu ocjenu na temelju više elemenata praćenja.
- Vrednovati i ocjenjivati ono što učenik zna/može, a ne ono što ne zna/ne može.
- Prilagoditi trajanje ispitnih situacija
- Omogućiti upotrebu pomagala i asistivne tehnologije

SMJERNICE – IDEJE ZA PRILAGODBU...

- Omogućiti drugačiji oblik pitanja, manji broj zadataka ili složeni zadatak razložen na manje korake, alternativni tip zadataka i slično.
- Osvijestiti moguće greške koje nastavnik može praviti prilikom vrednovanja i ocjenjivanja i nastojati ih prevenirati: halo efekat, lična jednadžba, greška prosjeka, greška krajnosti, logička pogreška, pogreška diferencije, tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja kvalitetu grupe učenika.

PODSJETIMO SE...

Usmeno ispitivanje...

postavljanje kratkih i jasnih pitanja te kraćih potpitanja (pomoćna pitanja za, npr. usmjeravanje odgovora),

provjeravanje razumijevanja uputa,

postavljanje pitanja koja zahtijevaju kratke odgovore (izbjegavati zadatke postavljene na način: Ispričaj mi sve što znaš o...),

PODSJETIMO SE...

Usmeno ispitivanje...

omogućavanje više vremena za davanje usmenog odgovora na način: da učenik počne govoriti s odgodom; ukoliko zastane na nekoj riječi ili slogu, diskretno i neverbalno (osmijeh, klimanje glavom) pokazati empatiju i/ili pružiti diskretnu verbalnu podršku (npr. Imamo vremena., Ovo je teška riječ.); pričekati učenika da progovori i nastavi s odgovaranjem (ne završavati riječi i rečenice umjesto njega) ili mu ponuditi opciju da napiše svoj odgovor ili riječ koja mu je teška za izgovoriti, itd.

PODSJETIMO SE...

Pismeno ispitivanje...

postavljanje zadataka od jednostavnijih prema složenijima,

rašćlanjivanje složenih zadataka na jednostavnije,

postavljanje kratkih, jasnih i jednoznačnih pitanja/zadataka,

zapisivanje kratkih odgovora na pitanja,

dopunjavanje rečenice na kraju reda,

provjeravanje razumijevanja upute/zadatka,

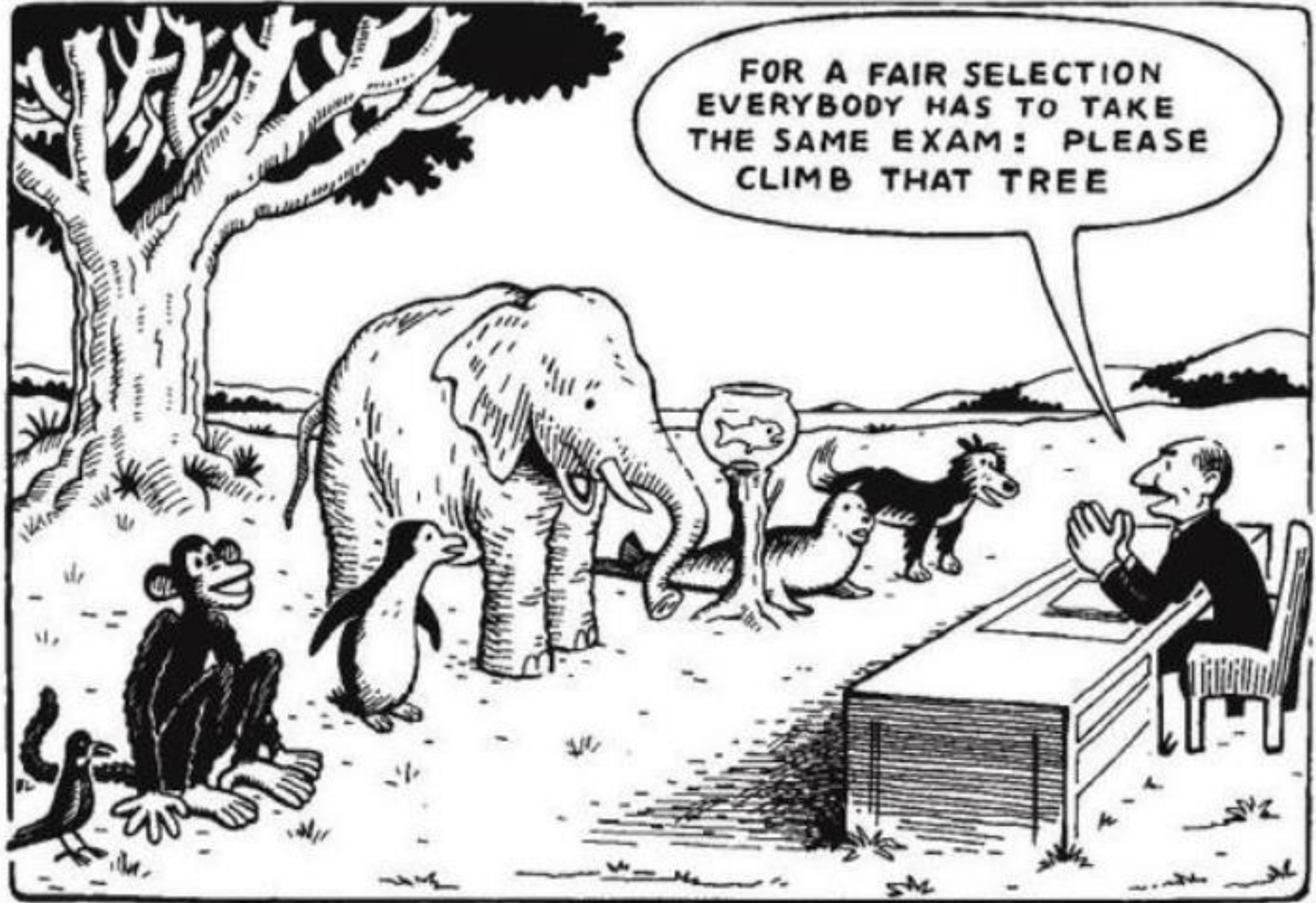
davanje povratne informacije o razumijevanju odgovora,

zanemarivanje grešaka nastalih zbog govorno-jezičnih teškoća,

odrediti prioritet u pisanom zadatku (sadržaj ili pravopis),

pružanje pomoći u uočavanju grešaka (voditi ga kroz proces pronalaženja točnih rješenja) i pisanju ispravka, itd.

FOR A FAIR SELECTION
EVERYBODY HAS TO TAKE
THE SAME EXAM: PLEASE
CLIMB THAT TREE

KONSTRUKTIVNO USKLAĐIVANJE

KOMPETENCIJE - CILJEVI – ISHODI - OBLICI – METODE –
KREATIVNE TEHNIKE -
PRIPADAJUĆI DIDAKTIČKI I DIGITALNI
MEDIJI/SREDSTVA/POMAGALA – ASISTIVNA TEHNOLOGIJA-
AKTIVNOSTI - VREDNOVANJE

REZIME...

ZAŠTO: pravo i potreba

KO: stručni tim ustanove, predmetni nastavnik, MST, učenici, roditelji i druge relevantne osobe

KADA: na početku školske godine, na kraju polugodišta, u junu, u augustu, tokom cijele školske godine

ŠTA: sadržajna i metodička prilagodba

GDJE: mikrokruženje djeteta

METODIČKA RJEŠENJA i VREDNOVANJE: mnogobrojna, individualizacija, diferencijacija, nastavne metode, oblici i tehnike

**NIJE NIŠTA POSEBNO BITI BOLJI
OD DRUGOGA.
ISTINSKA POSEBNOST JE
PREVAZIĆI SEBE.**